

MARKTWAARDIG

**vereniging binnenstad
bergen op zoom**

1. BOUWSTENEN EN IDEEËN

Bij de gemeente Bergen op Zoom staat voor 2001 de herinrichting van de Grote Markt op het programma. Dit betekent dat in de loop van dit jaar de uitgangspunten voor de herinrichting dienen te worden vastgesteld en een plan moet worden ontwikkeld.

Met deze notitie draagt de Vereniging Binnenstad Bergen op Zoom bouwstenen aan voor de uitgangspunten en ideeën voor de herinrichting. Daarbij beperken wij ons niet tot de inrichting van het plein zelf, maar geven ook suggesties ter verbetering van de stedenbouwkundige ruimte. De rode draden door deze notitie zijn: aandacht voor het intieme karakter van de Grote Markt, het onderstrepen van de historische en monumentale waarden van plein en gevelwanden, het benadrukken van de verscheidenheid aan functies en – in het verlengde daarvan – onderzoeken van de verkeersfunctie.

De notitie bestaat uit drie delen:

- a. een beschrijving van het 'beeld' van de Grote Markt
- b. een beschrijving van de functies en tot slot bouwstenen voor uitgangspunten
- c. ideeën voor de herinrichting.

De Grote Markt is de belangrijkste openbare ruimte van Bergen op Zoom, een ruimte van en voor alle inwoners. De Vereniging Binnenstad rekent er dan ook op dat de gemeente Bergen op Zoom in aansluiting op haar voornemens interactief te besturen, bij de planvoorbereiding zorgvuldig en gefaseerd te werk zal gaan.

De inrichting van het plein dient naar de opvatting van de Vereniging Binnenstad zowel in economisch als historisch perspectief marktwaardig te zijn.

Bergen op Zoom, mei 2000

Vereniging Binnenstad Bergen op Zoom
Burgemeester de Roocklaan 33
4611 LB Bergen op Zoom
tel. (0164) 210390

2. EEN BEELD VAN DE GROTE MARKT VAN BERGEN OP ZOOM

KWALITEIT VOOROP

In dit hoofdstuk staat centraal het 'beeld' van de Grote Markt, de 'voorstelling' van de Grote Markt, datgene wat we zien wanneer we nauwkeurig naar dit plein kijken. En dan niet alleen naar de Grote Markt zoals die zich nu aan ons vertoont, met sterke en zwakke kanten. Wij kijken ook naar een Grote Markt, die in de loop van de eeuwen, wat er ook met de stad en de bevolking gebeurde, uiterlijk niet meer is veranderd en middelpunt is van de 'vingerafdruk' die de straten en de pleinen met

elkaar vormen. Een vingerafdruk die Bergen op Zoom voor altijd onderscheidt van andere historische steden.

Aandacht besteden aan het 'beeld' van de Grote Markt, betekent ook aandacht schenken aan de kwaliteiten van dit plein, aan de kwaliteiten van het ensemble dat het plein, de omringende huizen, de bijzondere gebouwen en de erop uitkomende straten met elkaar vormen.

In dit hoofdstuk zal blijken dat de Grote Markt in meer dan een opzicht een bijzonder plein is. Een plein dat vraagt om de nodige zorgvuldigheid bij de voorgenomen herinrichting.

HISTORISCH BEELD

Dat in Nederland een van oorsprong middeleeuwse stad een grote markt bezit is niet vanzelfsprekend. De meeste Hollandse steden kennen geen grote markt. Kennen geen centraal plein, waar meerdere keren per jaar de jaarmarkt werd gehouden. Kennen geen plein, waar omheen de belangrijkste stedelijke gebouwen zijn verzameld: de grote kerk, het stadhuis, de waag, de beurs, de vleeshal, het belfort, de herbergen. Centrale pleinen met een handelsfunctie en met de belangrijke stedelijke instellingen zijn typisch voor de Zuidelijke Nederlanden, waartoe ook Bergen op Zoom behoort. Steden als Brugge,

Gent, Antwerpen, Brussel, Leuven, Mechelen, Maastricht, Breda en 's-Hertogenbosch hebben een 'grote markt'. Doch Zierikzee, Dordrecht, Rotterdam, Delft, Leiden, Utrecht en Amsterdam, allen "Hollandse" steden hebben vanouds geen grote markt.

De rooilijnen, de knikken in de gevelwanden, de aansluiting van de omringende straten laten tot op heden de ontstaansgeschiedenis van dit plein zien. Stelt u zich de situatie van 1100 voor: een zandig plein waar van diverse richtingen zandpaden op uit komen. Rechte paden waar het vlak is en gebogen paden waar sprake is van een

helling (Hoogstraat en Bosstraat) De knikken in de rooilijnen tonen hoe stukje bij beetje de bebouwing

aan het plein tot stand is gekomen. De knikken in de gevelwand van hotel De Draak bijvoorbeeld maken duidelijk, dat de bebouwing zich gericht heeft op enerzijds de aansluiting op de Fortuinstraat en anderzijds op de gebouwen die later het stadhuis zijn gaan vormen

De Grote Markt van Bergen op Zoom is ook een 'lieu de mémoire', een plek waar men wordt herinnerd aan belangrijke gebeurtenissen in de geschiedenis van de stad: de wens om een kerk van kathedrale allure te bouwen, de middeleeuwse jaarmarkten, de overgang van de Gertrudis in de handen van de protestanten, de oprichting van de vrijheidsboom in 1795¹, het begin van de emancipatie van de katholieken met de bouw van een eigen kerk in 1824-1829 (De Maagd), de opvang van de Belgische vluchtelingen in augustus 1914, het parkeerterrein voor de Canadese tanks en legervoertuigen in oktober 1944.

Niet alleen historisch, maar ook emotioneel is de Grote Markt een 'lieu de mémoire': het plein waarbij de huidige generaties directe herinneringen hebben aan vieringen en

---

¹ De stronk van de vrijheidsboom werd in 198. bij graafwerkzaamheden teruggevonden en de plek is nu gemarkeerd met een plaquette

herdenkingen waar zij aan deelnamen: bevrijdingsfeesten en dodenherdenkingen, bezoek van koninginnen, hoogtepunten van de Vastenavondviering, Maria Ommegang, terugkerende evenementen als kermis en weekmarkten. Situaties waarbij Bergenaren een rol speelden, getuige waren, elkaar hebben ontmoet of zijn kwijtgeraakt, deelnemer of toeschouwer waren.

En eeuwen lang had het plein deze vorm en keken de gebouwen, eerst van hout en later van steen, op de Bergenaren en de gebeurtenissen neer.

RUIMTELIJK BEELD

THEATER

Een belangrijk kenmerk van de Grote Markt is de menselijke maat: het plein is niet te groot zodat men er zich verloren voelt² en het is ook niet te klein waardoor mensen en evenementen elkaar in de weg gaan zitten. De gebouwen eromheen zijn van zodanige proporties dat de mens er zich niet nietig bij voelt.

---

² Historici veronderstellen dat het 'Vierkantje' en het bouwblok Teerkamer e.o. oorspronkelijk tot het middeleeuwse marktplein behoorden. De huidige Markt heeft echter al vóór 1300 haar huidige vorm gekregen.

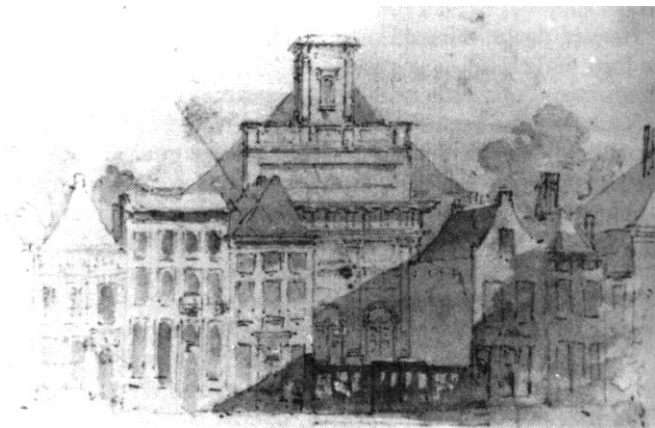
Opvallend is ook dat de Markt niet vlak ligt, maar afhelt in noordelijke richting, in feite in de richting van de laag gelegen Grebbe. Het hoogste en het laagste punt van het plein verschillen ongeveer twee meter. Een ander wezenlijk kenmerk is de trapeziumvorm met de breedste zijde aan de stadhuis kant. Samen met de menselijke maat en de helling draagt deze vorm bij aan het theaterkarakter van de Grote Markt. Dit wordt nog versterkt door de monumentale gevel van het stadhuis dat alle blikken naar zich trekt. Wanneer helling en vorm anders zouden liggen, zou wellicht de Peperbus die eer te beurt vallen. Nu staat met Vastenavond het podium voor het stadhuis en kan iedereen er met de neus bovenop staan. Het theaterkarakter en daarmee ook de beslotenheid van de Grote Markt wordt versterkt doordat de aanpalende straten - in het jargon van de stedenbouwkundigen - niet 'weglopen'. De Fortuinstraat wordt na enkele tientallen meters afgesloten door de Mariahoek, de Kremerstraat door het huis Rennenberg aan de Vismarkt, de Zuivelstraat door de plataan op het Gouvernementsplein en de Hoogstraat door het huis De Lindeworm (winkel jachtbenodigdheden). De buiging van deze straten draagt bij aan de beslotenheid van de Markt.

HARMONIE

Van een andere orde is de ligging van huizen en gebouwen rond dit plein. Dit levert een zekere spanning op die steeds blijft boeien: de hoog oprijzende Peperbus met als pendant de toren van de Maagd, de stadhuisgevel met als tegenhangers de grote gevels van de Swane (Zeeman), de voormalige pastorie (het paleis van de deken), Huize de Grote Valk (Indrapoera), Onse Vrouwe (Herbers), de Teerkamer, de Draak en daartussenin een grote verscheidenheid aan kleinere huizen met ieder een eigen karakter. Spannend, maar zeker niet rommelig. Bij nadere beschouwing immers blijkt de Grote Markt juist volgens een helder stramien te zijn opgebouwd: duidelijke, lineaire rooilijnen, vlakke gevelwanden waarin wat betreft ritmiek en detaillering de verticale elementen overheersen, goothoogten die een zeker evenwicht vertonen en kappen die dwars op het plein staan. Dit stramien is in feite een voortzetting van de gevelwanden in de aanpalende straten die dezelfde kenmerken vertonen. Deze eenheid is het resultaat van ambachtelijk bouwen waarbij niet buitenissigheid en trendy vormgeving, maar degelijk vakmanschap en bouwtradities voorop stonden.

Om te zien hoe dit werkt kan men oude foto's bekijken waarop het plein nog niet fungeert als autopakhuis. Men kan tot 'leringhe ende vermaak' ook kijken naar wat in de huidige gevelwanden

afbreuk doet aan wat juist karakteristiek is: de voormalige AH-winkel op de hoek van de Zuivelstraat (gebouwd in 1936 met een consequent horizontaal gelede gevel), de aansluiting van de Hoogstraat met de Markt (een boom moet een gat camoufleren waar vroeger de toren en een deel van de lakenhal heeft gestaan), de uitbouw van het Grieks restaurant (dit verstoort in ernstige mate zowel de rooilijn en de vlakke gevelwand, als de zichtlijnen vanuit en naar de Markt) en de ingang van De Maagd (in feite een gat in de gevelwand).

Hoe belangrijk harmonische verhoudingen zijn blijkt uit de huidige stadspomp. Gezien de afmetingen van het plein en de aanliggende gebouwen is deze te klein. De oorspronkelijke

pomp was dan ook veel breder en ruim twee maal zo hoog: zes meter!

STENIG KARAKTER

De Grote Markt onderscheidt zich van andere pleinen in Bergen op Zoom door haar stenig karakter: er staan geen bomen, er ligt geen gazon, er zijn geen perken met bloemen en struiken. De bloembakken zijn er eigenlijk alleen om het parkeren in goede banen te leiden.

Daarentegen is de Vismarkt een plein met bomen en de Stenen Tuin een bomenplein met een overwegend groen karakter inclusief gazon en struiken. Als het hier niet zo was ontstaan, zou een stedenbouwkundige het voor deze stad met deze plattegrond alsnog bedenken.

Dit stenig karakter is er natuurlijk niet zonder reden: het is lastig marktkramen plaatsen wanneer er bomen in de weg staan, het is moeilijk een kermis op te bouwen waar boomkruinen ruimte opeisen, het is irritant evenementen bij te wonen waar groen het zicht beneemt op het spektakel. Een bijkomend eigentijds argument: het is moeilijk genieten van de schoonheid en de harmonie van het plein waar bomen de zichtlijnen beïnvloeden. Mede om al deze redenen is ruim een vijftiental jaren geleden een kostbare proef met bomen in bakken mislukt.

Bij het stenig karakter behoort de bestrating en de inrichting van het plein zelf. Zo waren er de stoepen voor de huizen, waarvan alleen de stoep voor De Draak en die voor de Gulden Mouw (lunchroom) nog als zodanig zijn te herkennen. Precies zoals nu nog in de Hoogstraat benadrukken horizontale stoepen de helling van een straat of plein. Stoepen van 2 à 2,5 meter breed lenen zich overigens uitstekend voor terrassen in de beschutting van de gevels. Voor de stoepen kan het voetpad liggen waar als op een promenade voetgangers flaneren, de mensen op de terrassen bekijken en op hun beurt weer bekeken worden. Een al dan niet gemarkeerde rijbaan en een middenterrein complementeren het geheel. Wie oude foto's van de Grote Markt bekijkt herkent dit basispatroon. Het is dit patroon, dat naar onze mening tot uitgangspunt moet worden genomen bij de herinrichting van het plein zelf. Voor de terechte behoefte in de zomer aan grote terrassen zal een creatieve oplossing gevonden moeten worden.

ARCHITECTUUR

Op de Grote Markt overheerst precies zoals in de rest van de stad de achttiende-eeuwse gevelarchitectuur. Waar de gebouwen zelf veelal uit de late middeleeuwen dateren, zijn voorgevels als gevolg van achterstallig onderhoud, verval,

andere opvattingen over lichttoetreding en niet te vergeten de mode in de loop van de jaren veranderd: van houten voorgevels (gotiek), via stenen trapgevels (renaissance) naar de huidige lijstgevels met de bijpassende ramen (empire). Wat steeds bleef is het verticale karakter en de toepassing van bepleisterde en beschilderde gevels met eenvoudige ornamentering. Precies de kenmerken waar het de voormalige AH-winkel aan ontbreekt.

Zeker met de restauraties van de laatste decennia, waarbij het negentiende-eeuws karakter van de stad als uitgangspunt heeft gediend, biedt ook de Grote Markt een bijzonder harmonieus beeld.

ZICHTLIJNEN

Eerder hebben we al opgemerkt dat gezien vanuit de Fortuinstraat, de Kremerstaat en de Wouwsestraat de gevelwand van die straten zich voortzet in respectievelijk de westelijke, oostelijke en noordelijke wand van de Grote Markt. Dit maakt de overgang straat – markt zeer vloeiend. In het zomerseizoen verstoren jammer genoeg de windschermen en de overkappingen van de terrassen deze zichtlijnen.

Vanuit de Hoogstraat en de Bosstraat hebben de zichtlijnen een heel ander karakter. Zeker vanuit de Bosstraat, komend om de hoek van de Vleeshal (de Salon) ontvouwt de Grote Markt zich bij elke stap voor uw blik en worden, langs de helling omlaag kijkend, uw blikken naar het stadhuis getrokken. Het obstakel van Delphi doet deze zichtlijnen voor een groot deel teniet. Vanuit de Hoogstraat ontvouwt zich een vergelijkbaar panorama aan uw oog.

EEN VOORBEELD: ITALIAANSE PLEINEN

Italiaanse steden zijn wereldberoemd om hun pleinen. De pleinen van Siena, Rome en Venetië spannen daarbij de kroon.

Het stenig karakter, de compacte maatvoering, de vorm, de hoog opgaande en harmonieuze

gevelwanden maken met de campaniles en kerkgevels deze pleinen tot ware schouwtonelen van het Italiaanse leven van alle dag, podiums voor opera's middeleeuwse kostuumstukken, muziekkuitvoeringen en volksfeesten Dit alles natuurlijk mét de Italiaanse zon en de zwoele zomeravonden. Geen enkel marktplein in Nederland heeft zo sterk het karakter van een Italiaans plein als de Grote Markt van Bergen op Zoom. Dit vanwege de hiervoor beschreven kenmerken. In feite ontbreekt soms alleen de Italiaanse zon.

Precies zoals Italiaanse stadsbesturen trots zijn op hun plein, er zuinig mee omgaan, voorzichtigheid

betrachten bij het aanbrengen van veranderingen en alleen maar verbeteringen doorvoeren, verwachten wij dat ook het stadsbestuur van Bergen op Zoom bij de herinrichting met de Grote Markt om zal gaan. Waarom datgene in de waagschaal stellen wat Bergenaren het leven veraangenaamt, bezoekers aan de stad bindt en toeristen trekt. De Grote Markt van Bergen op Zoom vraagt om een behoedzaam, terughoudend beleid.

3.EEN VERSCEIDENHEID AAN FUNCTIES

DYNAMISCH

Na het statische, het beeld, stellen wij in dit hoofdstuk het dynamische, de functies, aan de orde. Bij het analyseren van het gebruik van de Grote Markt valt op dat het juist de veelheid aan functies is, die van de Markt een aantrekkelijke plek in de stad maakt. Het is er nooit echt stil: beachvolleybal en de kermis worden er voorbereid, dan wel er vindt een kerstmarkt, jazzfestival of Koninginnedag plaats. Vaak blijft nog enkele weken de herinnering aan bijvoorbeeld braderie, theaterfestival of Vastenavond hangen. Een uitgangspunt voor deze analyse is dan ook

onder meer het veilig stellen van de levendigheid. Dit naast de verscheidenheid aan functies. Het verkeer is dienstbaar aan deze functies.

OVERZICHT VAN FUNCTIES EN ACTIVITEITEN

De Grote Markt vervult anno 2000 een grote verscheidenheid aan functies en talloze activiteiten. Wij verwachten dat dit in de toekomst eerder meer dan minder zal worden.

FUNCTIES	ACTIVITEITEN
CULTUREEL HISTORISCHE FUNCTIE	bijzondere gebouwen, ensemble van gave gevels, lieu de mémoire.
TOERISTISCHE FUNCTIE	visitekaartje van de stad, museale gebouwen, plein met publiekstrekkende functies.
VERBLIJFSFUNCTIE	afspreken, ontmoeten, rondhangen, verpozen, recreëren, eten, praatje maken, wat drinken, kijken.
HERDENKINGS- FUNCTIE EN VIERINGEN	Maria-Ommegang, dodenherdenking, Koninginnedag, Vastenavond.
THEATERFUNCTIE	beachvolleyball, straattheater, jazzfestival, muziekkuitvoeringen, vastenavond, jeu de boules, kermis, ijsbaan.
MARKTFUNCTIE	zaterdagmarkt, braderie, kerstmarkt, winkels, eventueel een weekmarkt
CENTRUMFUNCTIE	bioscoop, kerk, stadhuis, theater.
WOONFUNCTIE	wonen aan de markt boven winkels en horeca

Met opzet is in dit overzicht de verkeersfunctie van de Grote Markt niet genoemd. In onze ogen

heeft de Grote Markt in de toekomst geen primaire verkeersfunctie meer.

Wat blijft zijn de voetgangers die van het ene deel van de binnenstad via de Markt naar het andere deel lopen, en de fietsers die tot in het stadshart moeten kunnen komen. Wat uiteraard ook blijft zijn de taxi's het laad- en losverkeer en het halen en brengen van bezoekers: hotel, schouwburg, trouwpartijen en begrafenissen. Natuurlijk speelt ook de bereikbaarheid voor reiniging, politie en brandweer een wezenlijke rol. Kortom geen 'doorgaand' verkeer, parkeervrij en dus geen zoekverkeer meer, echter niet autovrij!

De veelheid aan functies en vooral de combinatie ervan vragen om een doordachte inrichting. In bijlage 1 hebben wij de functies nader geanalyseerd en per functie de relatie gelegd met de inrichting. Wat op valt zijn: de noodzaak van een grote ruimte met een vlakke bestrating en geen obstakels, een goede bereikbaarheid en een passende oplossing voor het stallen van fietsen. Uit de analyse blijkt dat het aanwezige, gemotoriseerde verkeer te gast is op de Grote Markt. De markt wordt weer een voetgangersdomein.

4.AANBEVELINGEN

UITGANGSPUNTEN VOOR HERINRICHTING

Gezien de grote kwetsbaarheid van het harmonieuze beeld dat de Grote Markt van Bergen op Zoom biedt, is het zaak in goed overleg met alle betrokkenen eerst heldere

UITGANGSPUNTEN vast te stellen, waarna een herinrichtingsplan kan worden ontwikkeld.

Vaststelling van gezamenlijke uitgangspunten schept een draagvlak voor het uiteindelijke herinrichtingsplan.

De Vereniging Binnenstad Bergen op Zoom denkt aan bijvoorbeeld de volgende uitgangspunten:

- Herinrichtingsthema: de Grote Markt een theater, zien en gezien worden.
- Gezien de historische, monumentale en toeristische waarden vraagt de Grote Markt van Bergen op Zoom bij herinrichting om een behoedzame en terughoudende benadering.
- De Grote Markt dient een geheel eigen karakter te krijgen ten opzichte van de andere vier stadspleinen: de Vismarkt en het Beursplein (pleinen met bomen), het Thaliaplein en Korenmarkt (beide een bomenplein).
- Het besloten en intieme karakter waarborgen.

- Bewaren en waar nodig versterken van wat typerend is voor dit plein: negentiende eeuwse karakter, rooilijnen, vlakke gevelwanden, ritmiek, materiaalgebruik en detaillering gevel, stevig karakter.
- Een inrichting die, zonder afbreuk te doen aan het karakter van de Grote Markt tegemoet komt aan de vele functies van dit centrale stadsplein.
- In voorbereiding en uitvoering kwaliteit voorop stellen.
- Eenvoud is kenmerk van het ware.
- Het ontwikkelen van herinrichtingsplannen koppelen aan andere voornemens zoals de ontwikkeling van het beeldkwaliteitsplan, herbestrueringsplannen het autovrij maken en Plan Parade.
- Geen ontwerp bureaus inschakelen. De herinrichting van de straten leert dat de gemeente dat best zelf kan. Het geld dat hiermee wordt bespaard kan worden gebruikt voor het verbeteren van zwakke punten

VERBETERPUNTEN

Vanuit (cultuur-)historisch en stedenbouwkundig oogpunt ligt bij de herinrichting van de Grote Markt een aantal versterkingen van de kwaliteit van dat plein voor de hand:

- het dichten van het gat in de gevelrij bij de ingang van De Maagd. Dit kan bijvoorbeeld door het plaatsen van een eenvoudig hekwerk of een simpele balustrade, zoals op een tekening uit 1850 is te zien (zie blz. 6). De rooilijn is dan weer hersteld.
- Het verwijderen van de aanbouw van het Griekse restaurant: het obstakel van Delphi. Daarmee worden meerdere doelen bereikt: de strakke rooilijn komt terug, de gevelwand krijgt weer haar vlakke karakter, de eenheid tussen onder- en bovengevel wordt in ere hersteld en de verrassende zichtlijn vanuit de Bosstraat op de Grote Markt met centraal daarin de stadhuisgevel is er weer in volle glorie.
- Het dichten van het gat links van de Teerkamer met een vrije reconstructie van de galerij en de toren van de middeleeuwse lakenhal. Daarmee krijgt de Grote Markt er een boeiend element bij en wordt de oorspronkelijke aansluiting Markt – Hoogstraat op een creatieve wijze hersteld.
- In de gevels van de voormalige AH-winkel op de hoek van de Zuivelstraat het verticale element weer terugbrengen.
- Kappen plaatsen op de platte daken van Amadeus en de Bourgondiër
- Verbeteren van de storende pui van Zeeman
- Sober en minimaal straatmeubilair.
Lantaarnpalen, fietsklemmen en prullenbakken

zijn nodig, maar mogen het beeld niet verstoren.

- Feestverlichting met donkere dagen rond Kerstmis, maskers met Vastenavond en vlagvertoon met Koninginnedag en braderie. Het is niet alle dagen feest.

SUGGESTIES VOOR HERINRICHTING

- Het verdient aanbeveling de horizontale stoepen in ere te herstellen en daarmee de helling van de Grote Markt te accentueren. De stoepen dienen een zodanige breedte te krijgen, dat er terrassen kunnen komen. (2 à 2,5 meter breed). Terrassen kunnen worden voortgezet op het middendeel van het plein.
-
- Wat de aard van de bestrating betreft, gaat de voorkeur uit naar het materiaalgebruik zoals dat ook voor de straten geldt: vlakke stenen voor de voetpaden langs de terrassen en gebroken stenen voor het middenterrein. Door geen afwijkende materialen te gebruiken worden zowel de stedenbouwkundige eenheid tussen de aanpalende straten en de Markt, als de eenheid tussen de respectievelijke gevelwanden benadrukt. Tevens ontstaat een rustig beeld.
- Een bijzondere belijning in afwijkend materiaal en/of kleurgebruik kan het hellend vlak, het theaterkarakter en de blikrichting naar het stadhuis versterken. Zie hieronder het marktplein van Sienna in Italië.
- Geen trottoirbanden gebruiken, wel goten zoals in de Fortuinstraat.

- Eventueel de te kleine pomp verplaatsen naar een ander plein en de grotere pomp of het puthuis reconstrueren.
- Tussen de stoepen en het middenterrein komt rondom de Markt een voetpad (drie meter) voor het flanerend publiek zoals in Brussel, Breda en Maastricht.
- Omdat ten opzichte van de huidige situatie het middenterrein opschuift richting de gevels, blijft er, ook bij plaatsing van terrassen aan de randen van het middenterrein, in het centrum van de Grote Markt voldoende ruimte voor beachvolleybal, jeu-de-boule of een tijdelijke muziektent. Ook een zaterdagmarkt is mogelijk. Een weekmarkt lijkt gezien de

continuïteit problematischer, doch moet ten behoeve van de spin-off voor de omringende winkelstraten - indien enigszins mogelijk - gerealiseerd worden. Mogelijk in combinatie met Vismarkt, Beursplein en Thaliaplein.

- Huidige klassieke verlichtingsarmaturen handhaven.
- Zo weinig mogelijk obstakels.
- Kwaliteitseisen stellen aan straatmeubilair, aan terrasmeubilair, aan parasols, schotten en reclameborden e.e.a. in overleg met de ondernemers. Waarna er een streng handhaafbeleid dient te komen.
- Terrasschermen en overkappingen niet of zeer beperkt toepassen.

DE GROTE MARKT VOETGANGERSDOMEIN

Ten behoeve van politie en brandweer, laden en lossen, halen en brengen blijft er op de Grote Markt ruimte voor gemotoriseerd verkeer nodig. In de visie van de Vereniging Binnenstad is, na het parkeervrij maken, dit gemotoriseerde verkeer te gast op dit plein. Wij staan een inrichting voor zonder fysieke scheiding: geen aparte rijbaan, geen trottoirbanden, geen paaltjes. Omdat het gebruik door gemotoriseerd verkeer enorm zal afnemen, is het niet noodzakelijk de verkeerssoorten te scheiden. Het is wel wenselijk

dat de inrichting een verblijfskarakter uitstraalt. Daardoor en door de aanwezigheid van anderen (fietsers, terras, voetgangers, marktkramen) zal het gemotoriseerde verkeer zich rustiger gedragen. Mocht dit laatste niet het geval zijn, dan moet het ontwerp met eenvoudige ingrepen aan te passen zijn.

Een bijzonder punt van aandacht zijn de fietsenstallingen. Op of in de nabijheid van de Markt zullen hier plaatsen voor moeten worden gevonden. Liever niet op de Grote Markt zelf omdat fietsenstallingen geen fraai zicht zijn. Wellicht zullen meerdere locaties nodig zijn. Gedacht kan worden aan het voorplein van de

Maagd, onder de huidige boom bij de ingang van de Hoogstraat of nog beter onder aan de Vismarkt. Inpandig lijkt gezien de bewaking en het niet verstoren van het beeld een goed alternatief.

EEN BEHEERSCOMMISSIE

Niet alles valt op voorhand te bedenken en te regelen. De Vereniging Binnenstad stelt voor een Beheerscommissie Grote Markt in te stellen. Naast uiteraard de gemeente maken daar binnenstedelijke belangengroeperingen deel van uit. Dit platform bespreekt op regelmatige tijden het functioneren van de Grote Markt, doet voorstellen, ontwikkelt nieuwe ideeën, bewaakt de kwaliteit, maakt afspraken over feestverlichting en vlagvertoon.

Tot slot een aantal foto's uit zowel Bergen op Zoom en andere steden, waaruit duidelijk blijkt, dat het mogelijk is om zeer gezellige en goede terrassen te creëren zonder gebruik te maken van vlonders en andere territoriale afscheidingsmiddelen.